

Dziewiętnasta Międzynarodowa Olimpiada Lingwistyczna

Castletown (Wyspa Man), 25–29 lipca 2022

Zadania turnieju indywidualnego

Zasady zapisywania rozwiązań zadań

Nie przepisuj zadań. Rozwiązuj każde zadanie na osobnej kartce (kartkach) papieru. Na każdej kartce należy napisać numer zadania i nazwisko. Tylko w tym wypadku możemy gwarantować prawidłową identyfikację i ocenę Twojej pracy.

O ile nie wskazano inaczej, opisz wszystkie odkryte przez siebie w danych zadania reguły i prawidłowości. W przeciwnym wypadku Twoje rozwiązanie nie otrzyma kompletu punktów.

Zadanie nr 1 (20 punktów). Podane są formy czasownika ‘dawać’ w języku ubyskim i ich tłumaczenia na język polski:

1.	wəš'tʷən	—	<i>my dajemy mu ciebie</i>
2.	sawtʷən	—	<i>ty dajesz im mnie</i>
3.	awəstʷan	—	<i>ja daję ci ich</i>
4.	wəsənətʷən	—	<i>oni dają mi ciebie</i>
5.	šʷastʷan	—	<i>ja daję mu was</i>
6.	š'antʷan	—	<i>on daje im nas</i>
7.	awəš'tʷən	—	<i>my dajemy ci jego</i>
8.	səšʷəntʷan	—	<i>on daje wam mnie</i>
9.	ašʷastʷan	—	<i>ja daję wam jego</i>

(a) Ostatnia z dziewięciu powyższych form może być przetłumaczona na język polski na dwa sposoby. Jakie jest jej drugie tłumaczenie?

(b) Przetłumacz na język polski:

10. **aš'əntʷən**
11. **səšʷtʷan**
12. **š'əwənətʷan**

(c) Przetłumacz na język ubyski:

13. *oni dają mi was*
14. *wy dajecie mi jego*
15. *ty dajesz mu nas*
16. *my dajemy im ciebie*
17. *on daje nam ich*

⚠ Język ubyski należy do rodziny abchasko-adygejskiej. Do 1864 roku posługiwało się nim kilkadziesiąt tysięcy ludzi w rejonie dzisiejszego miasta Soczi w Rosji. Tefrik Esenç, uważany za ostatniego użytkownika języka ubyskiego władającego nim płynnie jako językiem ojczystym, zmarł w 1992 r. w Turcji.

ə jest samogłoską; š', šʷ, tʷ są spółgłoskami.

—Piotr Arkadjew

Zadanie nr 2 (20 punktów). Podane są wyrazy w języku alabama i ich tłumaczenia na język polski w przypadkowej kolejności:

1. achánnàaka	8. atanayli	15. kawałłi	22. łómbafka
2. achanni	9. atánnayka	16. łilka	23. łombi
3. ahamatli	10. atanni	17. łipka	24. łóomka
4. ahámmatka	11. bàalka	18. łilaffi	25. sibapli
5. apòotka	12. balàali	19. łipli	26. simbi
6. apotòoli	13. balli	20. łippiika	
7. apóttòoka	14. incháffaaka	21. łobaffi	

A. łamie go na pól	N. opiera ich o coś
B. łładzie ich	O. robi dziury
C. zawija ich	P. robi dziurę
D. umieszcza go obok czegoś	Q. jest odwrócony do góry nogami
E. odwraca ich do góry nogami	R. rozprasza go, rozprasza ich
F. jest rozdarty w kilku miejscach, są rozdarci	S. są obok czegoś
G. jest o coś oparty	T. rozdziera go na pól
H. są odwrócení do góry nogami	U. ma jedno
I. jest obok czegoś	V. łładzie go
J. ma dziury, mają dziury	W. ma dziurę
K. jest zawinięty	X. odtupuje korę
L. leżą	Y. odtupuje pasek
M. jest rozproszony, są rozproszeni	Z. zawija go

(a) Dopasuj prawidłowo odpowiedniki.

(b) Przetłumacz na język polski:

27. **bállàaka**
28. **inchafàali**
29. **kawwi**

Jeden z powyższych wyrazów ma dwa możliwe tłumaczenia. Zapisz oba.

(c) Przetłumacz na język alabama:

30. *rozdziera go w kilku miejscach*
31. *jest rozdarty na pól*
32. *odwraca go do góry nogami*
33. *opiera go o coś*

(d) Jedno ze słów języka alabama znajdujących się wśród odpowiedzi do (c) może być przetłumaczone na język polski również na inne sposoby. Które i jak?

△ Język alabama należy do rodziny muskogejskiej. Mówi nim około 360 osób w rezerwacie Alabama-Coushatta w stanie Teksas w USA.

ch ≈ cz w czas. **ł** to bezdźwięczne *l*. Podwojona litera oznacza długą głoskę. Znak ´ oznacza wysoki ton. Znak ` oznacza opadający ton.

—Iwan Derzanski

Zadanie nr 3 (20 punktów). Podane są zdania w języku n|uuki i ich tłumaczenia na język polski:

1. †oo ŋ i ŋ	— Czy mężczyzna mnie widzi?
2. g a !aukea ŋ ŋ ŋ	— Czy się mnie boisz?
3. cuu xae a †?ii ŋ a	— O kim myślisz?
4. u ãu ke u qhõŋo	— Wasz brat nie tańczy.
5. janasa xae †qheeke	— Czy to złodziej śpiewa?
6. ŋ ŋ si s̄isen ŋ !haeke	— Czy będę jutro pracować?
7. †hun ke !aukea ŋ g i	— Pies się nas boi.
8. na u †?ii ŋ g a xan̄ki	— Nie myślę o twojej matce.
9. g i an̄ki si qhõŋo ŋ g!ari	— Czy nasz ojciec będzie tańczyć w Upington?
10. kija xae †oo s̄isen ŋ a	— Gdzie pracuje mężczyzna?
11. g a ŋ i a ŋ ŋ	— Czy widzisz swój dom?
12. ŋ ŋ xae a !?ai	— Czy to mnie wołasz?
13. u kee eeki †?ii ŋ a	— To o was myśli kobieta.
14. a xan̄ki ke kacuu?i ŋ g a ts'aa?a ŋ	— Twoja matka pyta, czy mnie lubisz.
15. kama ja xae ŋ si ŋ i u ŋ a	— Kiedy będę was widzieć?
16. ŋ !uu ke kacuu?i ŋ ŋ ŋ si †qheeke ŋ !haeke	— Mój dziadek pyta, czy będę jutro śpiewać.

(a) Przetłumacz na język polski:

17. na kacuu?i ŋ g|u xae ŋ !uu !?ai
18. na ||u si s̄isen ŋ g!ari
19. |eeki ke !aukea ŋ ŋ|ŋ †hun
20. ŋ kee si !?ai a
21. cuu xae u ŋ|i
22. cuu xae ts'aa?a ŋ

(b) Przetłumacz na język n|uuki:

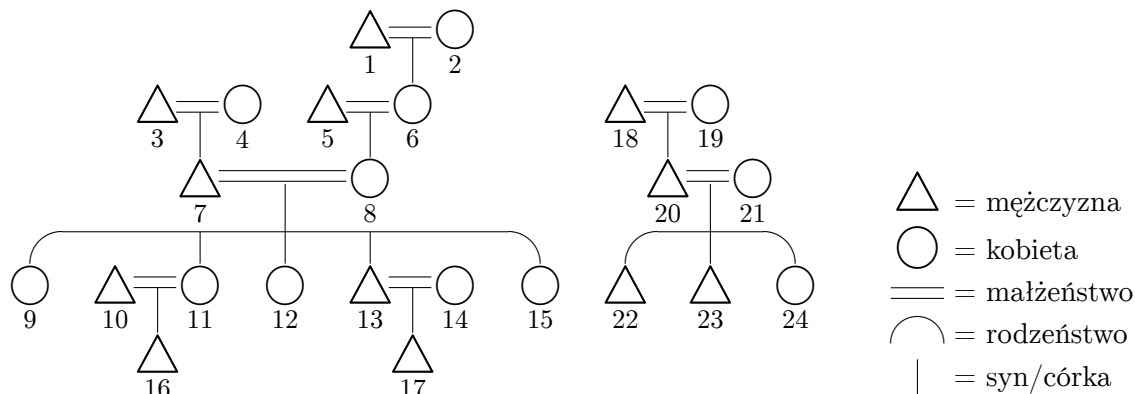
23. Nasza matka nie będzie wołać twojego brata.
24. To ciebie boi się mój pies.
25. Gdzie będziecie śpiewać?
26. Pytam, czy to o naszym dziadku myślisz.
27. Kto będzie jutro tańczyć?
28. Czy nas widzicie?

△ Język n|uuki (albo n||ng) należy do rodziny tuu. Był używany w mieście Upington (**g!ari**) i jego okolicy w Prowincji Przylądkowej Północnej w Republice Południowej Afryki. W roku 2021 pozostawała tylko jedna jego rodzima użytkowniczka.

ã, ii i õŋo są samogłoskami. j, ŋ, ts' i ? są spółgłoskami. |, !, ||, † i połączenia g|, g!, ŋ|, ŋ||, !h, ||h, †h, |qh, †qh, !? i †? oznaczają spółgłoski młaskujące (w szczególności, ŋ| i ŋ|| to młaski nosowe).

—Eimear McKnight, Samuel Ahmed

Zadanie nr 4 (20 punktów). Podane są drzewa genealogiczne dwóch rodzin użytkowników języka arabana. W tych drzewach rodzeństwa zostały przedstawione w kolejności od najstarszych (z lewej) do najmłodszych (z prawej):

Oto wypowiedzi 22 spośród tych osób opisujące ich związki pokrewieństwa i powinowactwa z niektórymi członkami ich rodzin:

<p>A: “D anthunha wardu.
F anthunha(i).”</p> <p>B: “C anthunha nhuthi.
D anthunha apityi.
E anthunha nhuthi.
G anthunha lhuka.”</p> <p>C: “B anthunha kupaka.
D anthunha apityi.
E anthunha kupaka.
G anthunha lhuka.”</p> <p>D: “A anthunha lhuka.
B anthunha piyaka.
E anthunha(ii).
G anthunha nhupa.”</p> <p>E: “B anthunha kupaka.
C anthunha nhuthi.
G anthunha lhuka.”</p> <p>F: “A anthunha nhupa.”</p> <p>G: “C anthunha wardu.
E anthunha wardu.”</p> | <p>H: “N anthunha piyaka.
O anthunha(iii).
W anthunha(iv).”</p> <p>I: “V anthunha piyaka.”</p> <p>J: “H anthunha apityi.
L anthunha(v).”</p> <p>K: “P anthunha(vi).”</p> <p>L: “K anthunha piyaka.
U anthunha kaku.
V anthunha kadnhini.
W anthunha kadnhini.”</p> <p>M: “K anthunha wardu.
L anthunha nhupa.”</p> <p>O: “H anthunha wardu.
T anthunha amanyi.
W anthunha nhupa.”</p> <p>P: “H anthunha nhupa.
I anthunha(vii).
V anthunha lhuka.”</p> <p>R: “H anthunha thanti.”</p> | <p>S: “J anthunha thanti.
L anthunha thanti.
V anthunha nhupa.”</p> <p>T: “J anthunha kaku.
L anthunha nhuthi.
N anthunha kaku.
S anthunha thanti.”</p> <p>U: “J anthunha kupaka.
R anthunha(viii).
V anthunha kadnhini.”</p> <p>V: “N anthunha kadnhini.
P anthunha wardu.
Q anthunha(ix).
T anthunha kadnhini.”</p> <p>W: “N anthunha kadnhini.”</p> <p>X: “U anthunha nhupa.”</p> |
|--|--|--|

- (a) Przyporządkuj członkom rodzin **A–X** ich pozycje (1–24) na drzewach genealogicznych.
- (b) Uzupełnij luki (i–ix).

⚠ Język arabana należy do rodziny pama-njungaskiej. Mówi nim około 15 osób w stanie Australia Południowa.

W tym zadaniu dla wygody każdą osobę oznaczono pojedynczą literą, ale do przykładowych arabańskich imion należą **Wanga-mirri** ‘wiele poranków’, **Palku-nguyu-thangkayiwanha** ‘jedno tymczasowo siedzące pasmo chmur’ i **Kutha-kiRanangkarda** ‘woda wiecznie płynąca’.

dnh, lh, ng, nh, ny, R, rd, rr, th, ty, w i y są spółgłoskami.

—Tom McCoy

Zadanie nr 5 (20 punktów). Język praczamski to hipotetyczny wspólny przodek wszystkich języków z grupy tzw. języków czamskich w obrębie rodziny austronezyjskiej. Został on zrekonstruowany przez językoznawców dzięki porównaniu wielu wywodzących się od niego języków współczesnych, w tym języka czamskiego Phan Rangu oraz języka tsat.

Podane są wyrazy w języku praczamskim, w języku czamskim Phan Rangu i w języku tsat i ich znaczenia:

praczamski	czamski Phan Rangu	tsat	znaczenie
*ʔika:n	ikan	ka:n ³³	ryba
*dikiʔ	takiʔ	kiʔ ⁴²	mało
*dilah	talàh	la ⁵⁵	język
*jala:n	calàn	lan ¹¹	droga
*lima	limi	ma ³³	5
*lanah	linih	na ⁵⁵	ropa
*dua lapan	tàlipan	pa:nʔ ⁴²	8
*laba:t	lipàʔ	pha:ʔ ⁴²	chodzić
*bara	pirà	phia ¹¹	ramię
*bahrow	piròw	phiə ¹¹	nowy
*bulow	pilòw	phiə ¹¹	włosy na ciele
*paley	paley	piai ³³	wieś
*masam	mitham	sa:nʔ ⁴²	ocet
*basah	pathah	sa ⁵⁵	mokry
*bəsey	pathey	sai ¹¹	żelazo
*mata	mita	ta ³³	oko
*rata:k	rataʔ	ta:ʔ ²⁴	fasola
*hatay	hatay	ta:iʔ ⁴²	wątroba
*paday	patày	tha:iʔ ⁴²	nietuskany ryż
*padam	patàm	tha:nʔ ⁴²	gasić
*ʔiduŋ	itùŋ	thuŋ ¹¹	nos
*batuk	patuʔ	tuʔ ⁴²	kaszleć
*maray	miray	za:iʔ ⁴²	przychodzić
*ʔurat	uraʔ	zaʔ ²⁴	ściągnąć
*rək	rəʔ	zəʔ ²⁴	trawa
*bala	pilà	[patrz (a)]	owdowiały

- (a) We współczesnym języku tsat nie istnieje żadna forma wywodząca się od praczamskiego wyrazu ***bala**. Jaką postać przyjąłby ten wyraz, gdyby zachował się w języku?

(b) Uzupełnij luki (1–18). Zaciemnionych komórek nie trzeba wypełniać.

praczamski	czamski Phan Rangu	tsat	znaczenie
*k ^u lit	kali?(1)	skóra
*hi ^t am	hatam(2)	czarny
*bu ^b ah	papàh(3)	usta
*ʔi ^k at(4)(5)	wiązać
*də ^p a(6)(7)	sążeń
*ma ^t ay(8)(9)	umierać
*da ^l am(10)(11)	wewnątrz
*la ^b uh(12)(13)	spadać
*bu ^l a:n(14)(15)	księżyc
	pala(16)	sadzić
	tapùh(17)	wykupić
	tatà(18)	pierś

⚠ Język czamski Phan Rangu (albo czamski wschodni) jest używany przez około 73 000 osób w południowo-środkowym Wietnamie. Język tsat jest używany przez około 4 500 osób w mieście Sanya w prowincji Hainan w Chinach.

Wszystkie wyrazy języka praczamskiego oznaczono gwiazdką (*), sygnalizującą, że słowo jest zrekonstruowane, ale niepoświadczone.

ph = przydechowe *p*; **th** = przydechowe *t*. **c** ≈ *ć* w *być*. **j** ≈ *dź* w *idź*. **ñ** = *ń* w słowie *koń*. **ng** (czamski Phan Rangu) = **ŋ** (tsat) = *n* w słowie *gong*. **y** = *j*. **ʔ** jest spółgłoską (tzw. zwarcie krtaniowe). **i** ≈ *y*. **ə** = *a* w angielskim wyrazie *about*.

Znak : oznacza długość samogłoski. Znak ` oznacza niski ton (czamski Phan Rangu). Znak ⁵⁵, ⁴², ³³, ²⁴ i ¹¹ oznaczają odpowiednio wysoki, opadający, średni, rosnący i niski ton (tsat).

Znajomość języków austronezyjskich nie należących do grupy czamskiej nie ma wpływu na rozwiązanie zadania.
—Tung-Le Pan

Redakcja: Samuel Ahmed (red. odp.), Iwan Derżanski (red. techn.), Hugh Dobbs, Shinjini Ghosh, Dmitrij Gierasimow, Stanisław Gurewicz, Gabrijela Hladnik, David Hultman, Minkyu Kim, Bruno L’Astorina, Eimear McKnight, Andriej Nikulin, Tung-Le Pan, Aleksejs Peguševs, Jan Petr, Aleksandr Piperski, Przemysław Podleśny, Maria Rubinsztejn, Daniel Rucki, Elysia Warner, Milena Wenewa.

Tekst polski: Daniel Rucki, Przemysław Podleśny.

Powodzenia!